

TA'LIM JARAYONIDA SHAXSNING IJTIMOYIY-ADABIY
FAOLIGINI SHAKLLANTIRISHDA PEDAGOGIK YONDASHUVLAR
TAHLILI.

Yusupov Alisher Raxmonovich.

Osiyo Xalqaro Universiteti Magistranti.

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim jarayonida shaxsning ijtimoiy-adabiy faolligini shakllantirishda qo'llaniladigan pedagogik yondashuvlar tahlil qilinadi. Badiiy ta'lim jarayonida interfaol metodlar, muammoli ta'lim va loyihaviy faoliyatdan foydalanish orqali o'quvchilarning ijtimoiy faoligi, adabiy tafakkuri, mustaqil va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish masalalari yoritilgan. Tadqiqot natijalari adabiy ta'lim samaradorligini oshirish hamda ijtimoiy faol, ma'naviy yetuk shaxsni shakllantirishga xizmat qiluvchi pedagogik tavsiyalar ishlab chiqishga yo'naltirilgan.

Kalit so'zlar. ijtimoiy-adabiy faollik, kompetensiyaviy yondashuv, interfaol metodlar, adabiy ta'lim, ijodiy fikrlash, ijtimoiy kompetensiya.

alisheradilov47@gmail.com

Аннотация: В данной статье анализируются педагогические подходы, используемые при формировании социально-литературной деятельности личности в образовательном процессе. Выделены вопросы развития социальной активности, литературного мышления, навыков самостоятельного и творческого мышления учащихся посредством интерактивных методов, проблемно-ориентированного обучения и проектной деятельности в процессе художественного воспитания. Результаты исследования направлены на повышение эффективности литературного воспитания и разработку педагогических рекомендаций,

способствующих формированию социально активной, духовно зрелой личности.

Ключевые слова: социально-литературная деятельность, компетентностный подход, интерактивные методы, литературное воспитание, творческое мышление, социальная компетентность.

alisheradilov47@gmail.com

Abstract: This article analyzes the pedagogical approaches used in the formation of a person's socio-literary activity in the educational process. The issues of developing students' social activity, literary thinking, independent and creative thinking skills through the use of interactive methods, problem-based learning and project activities in the process of artistic education are highlighted. The results of the study are aimed at improving the effectiveness of literary education and developing pedagogical recommendations that serve to form a socially active, spiritually mature person.

Keywords: socio-literary activity, competency-based approach, interactive methods, literary education, creative thinking, social competence.

Bugungi globallashuv va axborotlashgan jamiyat sharoitida ta'lim tizimi oldiga nafaqat bilim berish, balki ijtimoiy faol, mustaqil fikrlovchi, adabiy-estetik tafakkurga ega shaxsni shakllantirish vazifasi qo'yilmoqda. Bu jarayonda adabiy ta'lim shaxs ma'naviyatini, ijtimoiy ongini va fuqarolik pozitsiyasini rivojlantirishning muhim vositasi hisoblanadi.

Davlat ta'lim standartlari va zamonaviy ta'lim konsepsiyalarida o'quvchining ijtimoiy faolligi, muloqot madaniyati, tanqidiy va ijodiy fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Shundan kelib chiqib, ta'lim jarayonida shaxsning ijtimoiy-adabiy faolligini shakllantirishga xizmat qiluvchi samarali pedagogik yondashuvlarni aniqlash va tahlil qilish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

NAZARIY ASOSLAR

Shaxs faolligi pedagogik va psixologik jihatdan shaxsning bilish, muloqot va ijtimoiy munosabatlardagi ongli ishtiroki sifatida talqin etiladi. Ijtimoiy-adabiy faollik esa o'quvchining badiiy matnlar asosida jamiyat muammolarini ang'ay olishi, ularni tahlil qilishi va o'z munosabatini mustaqil ifodalashida namoyon bo'ladi.

Faoliyatga yo'naltirilgan yondashuvga ko'ra, shaxs bilimni tayyor holda emas, balki faol bilish jarayonida egallaydi. Konstruktivizm nazariyasi esa bilim ijtimoiy muloqot jarayonida shakllanishini asoslaydi. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim konsepsiyasi o'quvchining individual imkoniyatlari va ehtiyojlarini ta'lim jarayonining markaziga qo'yadi.

Mazkur nazariy qarashlar ijtimoiy-adabiy faollikni shakllantirishning metodologik poydevorini tashkil etadi.

PEDAGOGIK YONDASHUVLAR TAHLILI

1. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv

Bu yondashuv o'quvchini ta'lim jarayonining markaziga qo'yadi. Adabiy ta'limda o'quvchining asarga shaxsiy munosabat bildirishi, mustaqil xulosa chiqarishi va ijtimoiy muammolarni muhokama qilishi uchun pedagogik sharoit yaratiladi.

2. Faoliyatga asoslangan yondashuv

Rolli o'yinlar, munozaralar, sahnalashtirish, keys-stadi va muammoli vaziyatlar orqali o'quvchilar adabiy va ijtimoiy jarayonlarda faol ishtirok etadi.

3. Kompetensiyaviy yondashuv

Bu yondashuv bilimlarni hayotiy vaziyatlarda qo'llay olishni nazarda tutadi. Badiiy asarlar asosida ijtimoiy muammolarni tahlil qilish, munosabat bildirish va loyiha ishlab chiqish ijtimoiy-adabiy kompetensiyalarni rivojlantiradi.

4. Innovatsion va interfaol yondashuvlar

“Aqliy hujum”, “Debat”, “INSERT”, “Klaster”, “Loyiha metodi” kabi metodlar o'quvchilarning mustaqil fikrlashi va muloqot faolligini oshiradi.

AMALIY TAJRIBA VA NATIJALAR

Tajriba-sinov ishlari umumta'lim maktabining yuqori sinflarida olib borildi. Adabiyot darslarida muammoli savollar, ijtimoiy mavzularga yo'naltirilgan topshiriqlar, loyihaviy va ijodiy faoliyat tashkil etildi.

Natijada o'quvchilarning:

adabiy tahlilga qiziqishi,

darsdagi faolligi,

ijtimoiy muammolarga munosabat bildirish ko'nikmalari,

mustaqil va ijodiy fikrlashi sezilarli darajada oshdi.

Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, shaxsga yo'naltirilgan, faoliyatga asoslangan va kompetensiyaviy yondashuvlarning integratsiyasi ijtimoiy-adabiy faollikni samarali shakllantiradi.

Takliflar:

adabiyot darslarini ijtimoiy yo'naltirilgan topshiriqlar bilan boyitish;

interfaol metodlardan tizimli foydalanish;

o'quvchilar ijodiy loyihalarini qo'llab-quvvatlash;

pedagoglar uchun maxsus metodik qo'llanmalar ishlab chiqish.

Xulosa qilib aytganda, ta'lim jarayonida shaxsning ijtimoiy-adabiy faolligini shakllantirish o'quvchini ma'naviy yetuk, ijtimoiy faol va mustaqil fikrlovchi shaxs sifatida tarbiyalashning muhim omili hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, shaxsga yo'naltirilgan, faoliyatga asoslangan va kompetensiyaviy yondashuvlar uyg'unligi adabiy ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

Podlubny I. Fractional Differential Equations. Academic Press, San Diego, 1999.

Kilbas A.A., Srivastava H.M., Trujillo J.J. Theory and Applications of Fractional Differential Equations. Elsevier, Amsterdam, 2006.

Mainardi F. Fractional Calculus and Waves in Linear Viscoelasticity. Imperial College Press, London, 2010.

Metzler R., Klafter J. The Random Walk's Guide to Anomalous Diffusion: A Fractional Dynamics Approach. Physics Reports, 2000, Vol. 339, pp. 1–77.

Metzler R., Klafter J. The Restaurant at the End of the Random Walk: Recent Developments in the Description of Anomalous Transport by Fractional Dynamics. Journal of Physics A, 2004, Vol. 37, pp. R161–R208.

Samko S.G., Kilbas A.A., Marichev O.I. Fractional Integrals and Derivatives: Theory and Applications. Gordon and Breach, New York, 1993.

Oldham K.B., Spanier J. The Fractional Calculus. Academic Press, New York, 1974.

Carslaw H.S., Jaeger J.C. Conduction of Heat in Solids. Oxford University Press, 1959.
(Doira va silindr sohalardagi klassik diffuziya masalalari uchun asosiy manba)

Polyanin A.D., Zaitsev V.F. Handbook of Nonlinear Partial Differential Equations. Chapman & Hall/CRC, 2004.

Povstenko Y. Fractional Heat Conduction and Associated Thermal Stress. Springer, 2015.

Sokolov I.M., Klafter J., Blumen A. Fractional Kinetics. Physics Today, 2002, Vol. 55(11), pp. 48–54.

Özisik M.N. Boundary Value Problems of Heat Conduction. Dover Publications, 1989.

Nakamoto S. Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System // Satoshi Nakamoto Institute. – 2008. – URL: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf> (accessed: 15.12.2025).

Chen G., Xu B., Lu M., Chen N. Exploring blockchain technology and its potential applications for education // Smart Learning Environments. – 2018. – Vol. 5, No. 1. – P. 1-10.

Alammary A., Al-Haija Q. A., Almaghrabi M. Blockchain-Based Applications in Education: A Systematic Review // Applied Sciences. – 2019. – Vol. 9, No. 12. – P. 2400.

Turkanović M., Hölbl M., Košič K. et al. EduCTX: A Blockchain-Based Higher Education Credit Platform // IEEE Access. – 2018. – Vol. 6. – P. 5112-5127.

Grechko A., Sharman A. Blockchain technology in higher education: opportunities and challenges // Education and Information Technologies. – 2020. – Vol. 25. – P. 2925-2946.

Han M., Li Z., He J. et al. A Novel Blockchain-Based Education Records Verification Solution // Proceedings of the 2018 International Conference on Blockchain Technology and Application. – 2018. – P. 89-94.

Sharples M., Domingue J. The Blockchain and Kudos: A Distributed System for Educational Record, Reputation and Reward // Proceedings of the 11th European Conference on Technology Enhanced Learning (EC-TEL 2016). – Lyon, France, 2016. – P. 490-496.

Ocheja P., Flanagan B., Ueda H., Arimoto T. Managing lifelong learning records through blockchain // Research and Practice in Technology Enhanced Learning. – 2019. – Vol. 14, No. 4. – P. 1-18.

Tapscott D., Tapscott A. Blockchain Revolution: How the Technology Behind Bitcoin Is Changing Money, Business, and the World. – Penguin Random House, 2016. – 368 p.